

Савастєєва О., Продан Т., Використання грантових програм для бізнесу в арсеналі антикризового фінансового менеджменту. Актуальні проблеми науки і практики: сталий розвиток в умовах воєнного стану: тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора Горбоноса Федора Володимировича (Львів, 26-27 грудня 2022 року). Львів: ЗВО «Львівський університет бізнесу та права», 2022. URL: <http://lubp.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/38.pdf>

Савастєєва О.

*доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і фінансів
ОНУ імені І.І.Мечникова
<https://orcid.org/0000-0002-7356-8890>*

Продан Т.

*кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і фінансів
ОНУ імені І.І.Мечникова*

Використання грантових програм для бізнесу в арсеналі антикризового фінансового менеджменту

З самого початку військової агресії, що відбувається зараз на території України, фінансовий менеджмент необхідно розглядати перш за все в площині антикризового управління, коли перелік завдань трансформується з метою забезпечення фінансової рівноваги суб'єкта господарювання та ефективного продовження його діяльності. За визначенням Нікольчук Ю.М. та Лопатовської О.О., антикризовий фінансовий менеджмент представляє собою механізм фінансового впливу, комплекс заходів на етапах виявлення кризоутворюючих факторів, своєчасної діагностики, запобігання і нейтралізації кризи на підставі використання системи специфічних методів, принципів та прийомів управління фінансами [1].

Водночас, необхідність ефективного застосування інструментарію антикризового фінансового менеджменту в сучасних умовах вітчизняного господарювання пов'язана саме необхідністю долати зовнішні виклики, особливо якщо ситуація ускладнена попередніми неоптимальними рішеннями менеджерів підприємства, пов'язаних із формуванням, розподілом та використанням фінансових ресурсів підприємства, а також організації обігу його засобів. В сучасних умовах навіть потужні суб'єкти господарювання України, які мають практику виваженого і ефективного менеджменту опинилися в ситуації, яка потребує дій на основі антикризових алгоритмів. На відміну від традиційного антикризового фінансового менеджменту, в сучасних умовах нагальною є необхідність врахування нестандартних раптових форс-мажорних зовнішніх негативних факторів, таких, як, наприклад, втрата або пошкодження основних і особотних засобів, вимушене переміщення персоналу, втрата ринків збуту, коливання валютних курсів, переривання логістичних маршрутів постачання, зміни законодавства, які можуть здійснювати вплив на можливість ведення бізнесу з певними контрагентами тощо.

Втім, вітчизняний уряд в сукупності із урядами країн-партнерів вживають певних заходів у напрямку забезпечення функціонування економіки в умовах воєнного стану та сприяють формуванню додаткових можливостей для суб'єктів господарювання, які продовжують функціонування не зважаючи на виклики. Для суб'єктів господарювання був створений розділ Інтернет-порталу “ДІЯ” [2], де пропонуються державні та донорські програми для релокейту підприємств, є інформація щодо доступу до грантових програм, платформа для координації постачальників і підприємств та інше. Також, державною установою “Офіс з розвитку підприємництва та експорту” була сформована оперативна платформа для українських експортерів, де є грантові програми і від урядів розвинених країн, наприклад, США [3].

Водночас, саме грантові програми привертають багато уваги, оскільки «впродовж останніх років проектне фінансування набуває характерних рис перспективного вектору фінансової діяльності, особливо актуальна роль якого полягає в капіталомістких галузях економіки» [4].

Слід зазначити також, що в площині проектної діяльності та роботі з пошуку грантових програм виділяють окремо гранти для бізнесу – допомога бізнес-спільноті у залученні ресурсів на розвиток власної справи, консультації, зустрічі, експертні оцінки, пошук джерел фінансування та робота з грантовими заявками за залученням відповідних експертів тощо.

За критерієм періодичності проведення грантові програми поділяються на:

- разові конкурси - програми грантів, які проводяться фондами один раз (як правило, вони спрямовані на досягнення певних цілей і завдань);
- циклічні конкурси - програми грантів, які повторюються через певні проміжки часу - один-два рази на рік;
- постійні конкурси - програми грантів, що не мають певних строків подання заявок на фінансування.

Фінансовий менеджмент на першому етапі передбачає визначення проблеми, формулювання її актуальності та невідкладності вирішення, планування проекту (програми), складання бюджету. Необхідним є абсолютно чітко визначення того, для досягнення якої мети або вирішення якої проблеми потрібні кошти. Потім, що конкретно необхідно (фінансові ресурси, приміщення, майно, послуги). Де ці кошти знаходяться, або, іншими словами, у кого їх можна попросити і як це зробити таким чином, щоб досягти успіху. На другому етапі відбувається пошук джерел відсутніх ресурсів, ідентифікуються грантові конкурси, мета і завдання яких співпадають з метою і завданням конкретного проекту.

Починати грантову діяльність краще за все з участі у не дуже значних за обсягом фінансування грантових конкурсах. Умовно можна планувати свою роботу за такою схемою:

- регіональні або місцеві грантові програми;
- гранти при посольствах;
- спеціальні програми «малих грантів»;
- спільні програми в рамках Європейського союзу.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити наступне. Фінансовий менеджмент в сучасних вітчизняних умовах господарювання все активніше набуває рис антикризового характеру. Серед особливостей слід відзначити наявність серйозних непрогнозованих та неконтрольованих зовнішніх ризиків та виникнення нових можливостей, пов'язаних зі зміною структури попиту, демографії, грантових програм від міжнародних організацій та уряду України та рішень ЄС, що покращують можливості збуту продукції.

Фінансовий менеджмент за таких умов має враховувати ризики і нові можливості, бути гнучким та оперативно реагувати на ситуацію, що постійно трансформується, маючи заздалегідь опрацьовані варіанти для можливих альтернативних ліній її розвитку. Характеристик важливого і актуального інструменту в арсеналі антикризового фінансового менеджменту набуває діяльність, спрямована на пошук додаткових джерел фінансування з міжнародних фондів, програм, конкурсів та грантів.

Список використаних джерел

1. Нікольчук Ю.М., Лопатовська О.О. Антикризовий фінансовий менеджмент як основа управління фінансами вітчизняних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2021. №1. с.99-104
2. Підтримка бізнесу в умовах війни: урядові програми та ініціативи з підтримки бізнесу. URL: <https://business.dii.gov.ua/wartime> (дата звернення 23.12.2022)
3. Grants for Business. GoLOCAL. URL: <https://golocal-ukraine.com/about-us/> (дата звернення 23.12.2022)
4. Савастєєва О. М. Банківські установи в системі проєктного фінансування. Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні» (25 лютого 2022 року, м. Вінниця); ВНТУ, 2022. с.149-152.